

Проведен анализ современных научных взглядов о правоотношениях в сфере дистанционной занятости и условиях применения дистанционной работы как нетипичной (альтернативной) занятости. Раскрыт отечественный и зарубежный опыт правового регулирования дистанционной работы (фриланса) и разработаны конкретные предложения по усовершенствованию национального трудового законодательства.

Ключевые слова: нетипичные (альтернативные) формы занятости, дистанционная работа, фриланс.

Kotova L.V. Remote work as a modern form of employment: key aspects of the legislative adjustment. - Article.

The analysis of modern scientific views about relationship in sphere of remote employment and conditions of using of remote work as an untypical (alternative) employment was carried out. The domestic and foreign experience of legal regulation of remote work (freelancing) was revealed and specific proposals about improving of national labor legislation were elaborated.

Key words: untypical (alternative) forms of employment, remote work, freelancing.

УДК 134.12

Манькут А. Ю.

*Старший радник юстиції
начальник організаційно-контрольного відділу
прокуратури Львівської області*

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА

Охарактеризовано характерні риси інституту юридичної відповідальності прокурора, виокремлено послідовні етапи, що

логічно розкривають суть досліджуваного явища, виділено та надана характеристика конкретних методів дослідження юридичної відповідальності прокурора.

Ключові слова: юридична відповідальність, прокурор, методологія дослідження, метод.

Проблеми юридичної відповідальності традиційно актуальні, дискусійні, науково невичерпні і практично значущі протягом розвитку юридичної науки. У сучасних умовах становлення в Україні громадянського суспільства і правової держави, здійснення повномасштабних економічних та адміністративних реформ, невід'ємною частиною яких є реформування інституту державної служби, дослідження проблем юридичної відповідальності в цілому і проблем юридичної відповідальності прокурорсько-слідчих працівників зокрема набувають величезного практичного і теоретичного значення.

Юридична відповідальність прокурорів є гарантією, що спрямована на виконання нормативних приписів та збереження тих соціальних цінностей, що ними утверджуються. Дослідження методології юридичної відповідальності прокурорів покликане забезпечити проведення аналізу описаного явища з різних підходів задля розуміння того, який з підходів забезпечить підвищення ролі юридичної відповідальності в суспільстві.

Теоретичну основу вивчення методології дослідження юридичної відповідальності прокурора складають висновки та положення, що містяться у наукових працях вчених-філософів, спеціалістів з теорії держави та права, та галузевих юридичних наук: М. О. Булатова, К.Г. Волинка, О.Г. Данильяна, Н.В. Дібрівської, М.Ю. Івчука, Н.В. Карамишевої, А.Є Конверського, М.В. Костицького, Н.В. Кушакової-Костицької, В.В. Лазарева, С.В. Липень, Д.А. Ліпінського, Д.М. Лук'янець, В.С Ростовського, Д.М. Стеченко, Ю.П. Сурміна, В.М. Тараненко, В.А. Труханова, Г.С. Цехмістрової, О.В. Черних, О.С. Чмир та інших.

Мета статті – розгляд питання методології дослідження юридичної відповідальності прокурорів, оскільки до тепер відсутні дослідження, що зосереджують увагу саме на означеному суб'єкті.

Об'єктом нашого дослідження є юридична відповідальність прокурора. Слід почати з того, що інститут юридичної відповідальності в праві є одним з основних, оскільки він має прояви у всіх галузях права, а отже його проблемами займаються як представники теорії держави та права так і представники галузевих наук. Методологія дослідження юридичної відповідальності прокурора повинна враховувати особливості такого інституту як юридична відповідальність та специфічного суб'єкта такої відповідальності – прокурора.

Аналіз юридичної літератури з питання методології дослідження юридичної відповідальності прокурора дозволяє зробити висновок про те, що регулювання юридичної відповідальності відбувається шляхом встановлення обов'язкової поведінки, заборон та велінь вчиняти або не вчиняти певні дії, тоді як норма права є зразком можливої та необхідної і відповідальної поведінки. З урахуванням специфічного суб'єкта відповідальності доцільним є дослідження також статутної відповідальності. О.В Черних з цього приводу вказує, що статутна відповідальність є об'єктивно обумовлена, встановлена законом та охоронювана державою необхідність свідомого та добровільного виконання норм права учасниками правовідносин. Статутна відповідальність виконує конструктивно-регулятивну функцію, що є зразком дійсно відповідальної і обов'язкової поведінки [1, с. 80-81]. Д.А. Ліпінський акцентує увагу на тому, що існує два погляди на юридичну відповідальність, що виражають відношення суб'єктів правовідносин до статутної відповідальності - позитивний та негативний. Під позитивною формою реалізації юридичної відповідальності розуміється відповідальність за майбутню поведінку, під негативною – відповідальність за минулу протиправну поведінку [2, с. 76]. Загалом слід зауважити, що в загальній теорії юридичної відповідальності має місце термінологічна перенасиченість та відсутність термінологічної чіткості, оскільки під

відповідальністю розуміється: притягнення, настання, реалізація, несення, існування, здійснення, зазнання наслідків, стан, обов'язок відповідати. З усього вищенаведеного випливає той факт, що в науці поки що відсутні системні дослідження юридичної відповідальності. Всі дослідження мають частковий характер оскільки досліджують лише одну форму або один погляд на юридичну відповідальність. Такий усічений варіант дослідження не може претендувати на абсолютну об'єктивність та істинність.

Безпосередньо в головних рисах юридичної відповідальності містяться особливості її методології. На думку доктора юридичних наук Д.А. Ліпінського під юридичною відповідальністю розуміється нормативний, гарантований та забезпечений державним примусом обов'язок з дотримання та виконання вимог норм права, що реалізується в правомірній поведінці суб'єктів, а у разі порушення виявляється в обов'язку зазнати осуду, обмежень прав майнового або особистого характеру [2, с. 82]. Особливостями інституту юридичної відповідальності є те, що вона є засобом боротьби з правопорушеннями, забезпечує правомірну поведінку суб'єкта. На додаток до цього В.В. Лазарєв та С.В. Липень зазначають, що загроза застосування юридичної відповідальності та пов'язані з цим негативні наслідки є важливим фактором в забезпеченні правомірної поведінки членів суспільства [3, с. 405]. Наступною особливістю юридичної відповідальності є її забезпеченість державним примусом. Державний примус застосовується за наявності факту правопорушення і виявляється у можливості держави зобов'язати особу без її власного волевиявлення здійснювати певні дії. Серед важливих особливостей юридичної відповідальності має неабияке значення той факт, що остання має місце лише на основі норм права. Така пов'язаність з законодавством відіграє істотну роль під час обрання методів дослідження юридичної відповідальності прокурора.

Наступна особливість виявляється у тому, що під час застосування юридичної відповідальності особа зазнає обмежень особистого або майнового характеру. У зв'язку з цим виникає питання щодо співвідношення поняття «юридична відповідальність»

та «покарання», адже в останньому випадку дослідження набуває кримінально-правового спрямування. Юридична відповідальність є обов'язком зазнати негативних наслідків правопорушення, тоді як покарання є формою реалізації такого обов'язку [4, с. 82].

Перелічені особливості юридичної відповідальності суттєво впливають на методологію наукового пізнання цього явища, оскільки фактично дозволяють виключити з переліку філософських, загальнонаукових та конкретно-наукових методів такі, застосування яких не надасть ефективного результату або зосередити увагу на таких методах, що найбільш повно розкривають характер юридичної відповідальності та її суб'єкта.

Інститут юридичної відповідальності прокурора має свої особливості, що безпосередньо визначатимуть спрямування нашого дослідження. Всі вищезазначені особливості юридичної відповідальності прокурора відіграють роль під час збирання, аналізу та дослідження інформації, оскільки маючи на меті визначення методології наукового пізнання певного явища науковці перш-за все визначають характеристику таких явищ задля урахування їх специфіки під час вибору методів та засобів пізнання. І вже після збору інформації та аналітики вчені складають сукупність прийомів, засобів та методів пізнання. Отже, можна говорити про те, що визначення особливостей досліджуваного інституту юридичної відповідальності прокурора передуює визначенню методології дослідження. Така ситуація маж на меті отримання всебічної, повної інформації. Однак, слід зауважити, що на цьому етапі не відбувається детальне дослідження особливостей, оскільки ґрунтовне вивчення поняття юридичної відповідальності прокурора та його ознак є предметом роботи. До того ж, визначення окремих аспектів відповідальності повинне відбуватись вже з урахуванням визначених засобів пізнання.

Отже, **під методологією дослідження юридичної відповідальності прокурора** слід розуміти сукупність прийомів, засобів та методів пізнання, що забезпечують всебічне отримання інформації щодо юридичної відповідальності прокурора шляхом її

систематизації залежно від особливостей інституту юридичної відповідальності та їх проявів серед працівників прокуратури.

Розкриваючи питання щодо визначення методології юридичної відповідальності прокурора слід не лише визначити поняття досліджуваного явища, а й навести сукупність прийомів, засобів та методів пізнання, що використовуватимуться під час дослідження. З цього приводу доцільно виразився М. Булатов, що зазначив наступне: «Живе мислення не вичерпується жодним методом...Більшість досліджень унаслідок своєї багатогранності потребують поєднання різних принципів, ...і ця багатогранність простягається від органічної єдності через плюралізм методологічних принципів до еkleктизму» [5, с 29]. Отже, еkleктичне застосування єдиного методу неможливе з урахуванням багатогранності поняття юридична відповідальність прокурора. Юридична відповідальність охоплює широке коло видів та підстав такої відповідальності, а отже найбільш ефективним є застосування сукупності методів.

За основу дослідження слід взяти **системно-структурний метод** пізнання, оскільки останній дозволить зосередити увагу науковців на структурі юридичної відповідальності прокурора та інтегрувати в науці погляди вчених. З цього приводу слід зауважити, що структура юридичної відповідальності прокурора є похідною від структури юридичної відповідальності, яка є складною та включає в себе ретроспективний аспект (відповідальність за «неправомірний вчинок»), а також позитивний аспект (відповідальність за майбутню поведінку) [6, с. 54].

Дослідження юридичної відповідальності прокурорських працівників перш за все ґрунтується на **діалектичному методі** пізнання як методі пізнання соціально-правових явищ в цілісності, розвитку та суперечностях, що надає можливість вивчати проблеми правового статусу працівника прокуратури. Діалектичний метод пізнання не нав'язується правознавству ззовні, а є адекватним відображенням правової дійсності. Окрім того, він заснований на загальних законах розвитку, які відображають розвиток всіх областей суспільного життя та мислення, а не на часткових законах, які

відображають розвиток лише однієї області дійсності. Діалектичний методі як основний метод пізнання юридичної відповідальності працівників прокуратури застосовує М.Ю. Івчук у праці «Адміністративно-правовий статус органів прокуратури України» [7, с. 5], А.В. Пшонка в дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук з теми «Дисциплінарна відповідальність прокурорів» [8, с. 5].

Застосування порівняльно-правового методу, як зазначає К.Г. Волинка, може здійснюватись двома шляхами: шляхом зіставлення (пошук подібних рис) або шляхом протиставлення (пошук відмінностей) [9, с. 41]. Порівняльний метод доцільно використовувати також у разі співставлення різних суб'єктів юридичної відповідальності, а саме працівника прокуратури та державних службовців інших органів державної влади, працівника прокуратури та працівників державних цивільних службовців. В контексті вищезазначеного слід також зауважити, що доцільним є використання порівняльно-правового методу для співставлення норм права вітчизняного законодавства з правовими нормами інших держав у сфері юридичної відповідальності працівників прокуратури. Окрім того, на нашу думку, застосування порівняльно-правового методу для вивчення правового інституту юридичної відповідальності отримає найбільшу ефективність під час окреслення напрямків удосконалення правових засад відповідальності працівників прокуратури.

Наступним методом, що складатиме методологію дослідження юридичної відповідальності прокурора буде один з найбільш поширених методів дослідження, а саме **логіко-семантичний аналіз**. В.А. Труханов в дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук з теми «Адміністративно-правове регулювання відповідальності працівників прокуратур» використав логіко-семантичний аналіз як основний прийом дослідження юридичної відповідальності працівників прокуратури, що дозволило автору поглибити понятійний апарат з цієї теми [10, с. 5].

У зв'язку із застосуванням вказаного методу Д.М. Лук'янець застерігає від методологічних помилок, та стверджує, що застосування логіко-семантичного методу не може відбуватися у відриві від інших методів. Наслідком подібного відриву може бути викривлення дійсного змісту того чи іншого правового явища [11, с. 17]. У зв'язку з останнім доцільним є застосування логіко-семантичного аналізу та порівняльного методу одночасно, оскільки, на нашу думку, особливості саме цих двох методів надають можливість виявити прогалини й інші недоліки в нормативно-правових актах, які регулюють відносини, що виникають у зв'язку із застосуванням до прокурорсько-слідчих працівників заохочень, дисциплінарних та адміністративних стягнень.

На нашу думку, під час дослідження такого інституту правознавства як юридична відповідальність працівників прокуратури слід використати сукупність **формально-логічного та соціологічного методів**. О.М. Балинська як дослідник перш за все семіотики права рекомендує під час дослідження соціальних явищ одночасно з застосуванням соціологічного методу застосовувати формально-логічний, так як останній надає можливість здійснити послідовну аргументацію теоретичних позицій та усунути суперечності [12, с.15]. Формально-логічний метод дозволяє досліджувати зв'язки між внутрішнім змістом і зовнішньою формою його вираження. Соціологічний метод сприяє наближенню теорії до реального життя та надає можливість вивчити явище з точки зору ефективності правового регулювання [9, с. 43]. А тому, на нашу думку, використання формально-логічного та соціологічного методів в їх єдності дозволить визначити роль кожного з видів відповідальності прокурорсько-слідчих працівників у справі забезпечення та зміцнення законності й дисципліни в органах прокуратури. Одночасне застосування цих двох методів дозволить також оцінити справжню спрямованість норм, закріплених у нормативно-правових актах, наслідки їх застосування.

Одним з методів, на якому ґрунтуватиметься наше дослідження юридичної відповідальності працівників прокуратури є **історико-**

правовий метод. Застосування історико-правового методу під час дослідження такого правового явища як юридична відповідальність працівників прокуратури відповідатиме методологічному принципу історизму в науковому пізнанні. К.Г. Волинка зазначає, що отримання об'єктивних знань, повноцінної наукової інформації неможливе без використання наукових принципів, серед яких принцип історизму, принцип всебічності дослідження держави і права, принцип комплексності [9, с. 41]. Отже, застосовуючи історико-правовий метод до переліку прийомів, засобів та методів пізнання в методології не лише додається ще один метод, а й дотримується один з принципів методології юридичного пізнання. За допомогою історико-правового методу досліджуватиметься в цілому процес організації, становлення та розвитку органів прокуратури України, правових засад діяльності, правового статусу прокурора з зосередженням особливої уваги на становленні інституту юридичної відповідальності.

Підсумовуючи вищенаведене слід зазначити, що вивчення методології дослідження юридичної відповідальності прокурора складається з декількох послідовних етапів, що логічно розкривають суть досліджуваного явища, а саме: 1) вивчення загально філософського розуміння методології; 2) вивчення юридичного розуміння методології; 3) дослідження методології наукового пізнання через розуміння її функцій; 4) визначення поняття методологія дослідження юридичної відповідальності прокурора шляхом розкриття особливостей інституту юридичної відповідальності та її реалізації щодо працівників прокуратури; 5) розкриття сукупності прийомів, засобів та методів пізнання юридичної відповідальності працівника прокуратури шляхом розкриття особливостей їх застосування щодо об'єкту дослідження.

Методологія дослідження юридичної відповідальності прокурора складається з діалектичного, порівняльно-правового, логіко-семантичного аналізу, формально-логічного та соціологічного, історико-правового методів. Важливим у застосуванні перелічених методів є їх комплексне застосування, оскільки відокремлене

використання кожного з методів може призвести до методологічних помилок, і як наслідок, втрати частини інформації з досліджуваного питання. Використання саме цієї сукупності засобів та методів обумовлене прагненням до досягнення наукової об'єктивності дослідження.

Загалом використання методології наукового пізнання інституту юридичної відповідальності прокурора має на меті такі завдання:

1) зосередження уваги науковців на структурі юридичної відповідальності прокурора та інтеграція в науці різноманітні погляди вчених з цього приводу;

2) окреслення напрямків удосконалення правових засад відповідальності працівників прокуратури, для співставлення норм права вітчизняного законодавства з правовими нормами інших держав у досліджуваній сфері;

3) встановлення адекватного логіко-семантичного відношення між юридичним терміном (поняттям) та юридичним фактом;

4) виявлення прогалин й інших недоліків в нормативно-правових актах;

5) надання однозначних визначень та понять;

6) визначення ролі кожного з видів відповідальності працівників прокуратури;

7) вивчення закономірностей процесу організації, становлення та розвитку органів прокуратури України, правових засад діяльності, правового статусу прокурора з зосередженням особливої уваги на становленні інституту юридичної відповідальності.

Література:

1.Черных Е.В. О нормативном характере юридической ответственности // Вопросы теории государства и права. Вып. 1(10). – Саратов: Изд-во СГАП, 1998. – с. 80–83

2.Липинский Д.А. О понятии и методологии исследования юридической ответственности / Д.А. Липинский //Вектор науки ТГУ. – 2009. - №1 (4). - с.76-82

3.Лазарев В.В., Липень С.В. Теория государства и права: Учебник для вузов.-2-е изд.,испр. и доп.- М.: Спарк. - 2000. с.405-407

4.Ступницкая Ю.А. Сущность и принципы юридической ответственности / Ю.А. Ступницкая // Бизнес в законе. – 2006. - №3-4. – с.80-83

5.Булатов М. Про методи філософування / М. Булатов // Філософська думка. – 2004. - № 2. - С.15–29

6.Братусь С.Н. Юридична відповідальність і законність. Нарис теорії. - М., Юридична література.. – 1976. - с.215

7.Івчук М. Ю. Адміністративно-правовий статус органів прокуратури України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / М. Ю. Івчук. — К., 2011. — 19 с.

8.Пшонка А.В. Дисциплінарна відповідальність прокурорів: дис... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2006. – с. 21

9.Волинка К.Г. Теорія держави та права : Навч. посіб. — К.: МАУП. - 2003. — 240 с.

10.Труханов В.А. Адміністративно-правове регулювання відповідальності працівників прокуратур: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В.А. Труханов — Сімферополь. - 2012. — 19 с.

11.Лук'янець Д.М. Методологічні засади досліджень адміністративної відповідальності / Д.М. Лук'янець // Правовий вісник Української академії банківської справи. - 2011. - N 2. - С. 17-21.

12.Балинська О.М. Методологія семіотики права /О.М. Балинська // Філософські та методологічні проблеми права. – 2013. - № 1-2. – с.11-22

Охарактеризованы характерные черты института юридической ответственности прокурора, выделены последовательные этапы, которые логично раскрывают суть изучаемого явления, выделено и

дана характеристика конкретних методів дослідження юридическої відповідальності прокурора.

Ключевые слова: юридическая ответственность, прокурор, методология исследования, метод.

Investigated the features of the institute of legal responsibility of prosecutor, singled successive stages logically reveal the essence of this phenomenon, highlighted the characteristics and specific methods of investigation of methodology of legal liability prosecutor.

Keywords: legal liability, prosecutor, research methodology, method.

УДК 342.92

Підпала І. В.

к.ю.н., юрисконсульт I категорії

Національного університету

кораблебудування ім. адм. Макарова

ПРАВОВІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР

Стаття присвячена дослідженню адміністративного права у контексті визначення правових аспектів розвитку процедурних відносин. Проаналізовано матеріальні та процесуальні процедури та висвітлено їх особливості. Висловленні пропозиції щодо удосконалення законодавчого врегулювання процедурних відносин.

Ключові слова: адміністративні процедури, процес, провадження, заявник, скаржник, управлінські дії, порядок, адміністративний орган.

Актуальність. В останні роки в Україні відбуваються різні реформаційні процеси у сфері адміністративної юстиції. Це звісно, відображається на поступовому реформуванні адміністративного законодавства. Забезпечення прав, свобод та законних інтересів